

به نام خدا

پرسشنامه استاندارد هویت جمعی هزارجریبی و لهراسبی (1390)

رتبه	لطفاً میزان موافقت یا مخالفت خود را با هر کدام از موارد زیر با علامت ضربدر مشخص کنید.	خیلی زیاد	زیاد	تا اندازه ای	کم	خیلی کم
1	من به زادگاهم عشق می ورزم					
2	من به زبان مادریم عشق می ورزم					
3	من پایبند به آداب و رسوم محلی خود هستم					
4	من از قومیت خود احساس غرور و بزرگی می کنم					
5	علاقه زیادی به گذشته تاریخی خود دارم					
6	در صورت فراهم آمدن امکانات حاضر نیستم در جایی غیر از زادگاهم زندگی کنم					
7	کرد، لر، یا فارس بودن فرقی ندارد مهم این است که در یک کشور زندگی می کنیم					
8	اگر فرزندی داشته باشم ترجیح می دهم با هم قوم خود ازدواج کند					
9	بہتر است آدم دوست، همسایه و همکارش را از بین قوم خود انتخاب کند.					
10	اگر کسی با هم قوم خودش زندگی کند کمتر دچار مشکل می شود.					
11	پرچم سه رنگ ایران مایه سافرازی ماست.					
12	من به سرزمین ایران عشق می ورزم					
13	من به زبان فارسی عشق می ورزم.					
14	من افتخار می کنم که ایرانی هستم					
15	لازم است برای آبادانی ایران تلاش کنیم					
16	اسلام مایه سربلندی ایرانیان است.					

				دولت جمهوری اسلامی ایران افتخاری برای من است	17
				فردوسی، حافظ، مولوی، باعث افتخار ما ایرانیان است.	18
				خیلی وقت ها به خود می گویم ای کاش در ایران به دنیا نمی آمدم	19
				گاهی احساس می کنم از مردم ایران متنفرم	20
				همه جای دنیا سرای من است	21
				همه انسان ها صرف نظر از زبان مذهب و نژاد قابل احترامند	22
				ایده بنی آدم اعضای یکدیگرند سرلوحه زندگی من است	23
				در مقابل یک انسان به صرف اینکه هم نوع من است احساس مسئولیت می کنم	24
				من علاقمند به انجام فعالیت ها بشر دوستانه در سطح جهانی هستم	25
				همه ما باید برای داشتن جهانی آرام و بدون جنگ تلاش کنیم	26
				منشور حقوق بشر برای من قابل احترام است	27
				برای من ارزش های جهان مهم تر از ارزش ملی - قومی است	28
				بهتر است به غیر ایرانی ها اعتماد نکنیم	29
				حاضر نیستم با هیچ غیر ایرانی دوست، همکار یا همسایه باشم.	30

معرفی ابزار

پرسشنامه هویت جمعی: پرسشنامه استاندارد هویت جمعی شامل ابعاد هویت قومی (سوال های 1 تا 10)، هویت ملی (سوال های 11 تا 20) و هویت فراملی (سوال های 21 تا 30) است. این پرسشنامه توسط هزارجریبی و لهراسبی (1390) اعتبار یابی شده است. این پرسشنامه در قالب 30 گویه به گونه تفکیکی و با استفاده از مقیاس پنج درجه ای لیکرت هویت جمعی را می سنجد. این پرسشنامه در پژوهش ولدی (1396) اعتباریابی شده است.

شیوه نمره گذاری

طیف مورد استفاده در پرسشنامه بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت می باشد (شامل: خیلی کم، کم، زیاد و خیلی زیاد) در جدول زیر نشان داده شده است.

مقیاس درجه بندی سوالهای پرسشنامه های پژوهش بر اساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت

گزینه انتخابی	خیلی زیاد	زیاد	تا اندازه ای	کم	خیلی کم
امتیاز	5	4	3	2	1

تعیین پایایی و روایی ابزارهای اندازه‌گیری

برآورد پایایی¹ پرسشنامه‌ها

برای تعیین پایایی، روشهای مختلفی وجود دارد. در این تحقیق برای مشخص نمودن پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ² استفاده گردیده است. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه‌ها یا آزمودن‌هایی که ویژگیهای مختلف را اندازه‌گیری می‌کنند بکار می‌رود. در اینگونه ابزار، پاسخ هر سوال می‌تواند مقادیر عددی مختلف را اختیار کند. سرمد و همکاران (1387) معتقدند که «برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ابتدا باید واریانس نمره‌های هر زیرمجموعه سوالات پرسشنامه یا زیرآزمون و واریانس کل را محاسبه نمود. سپس با استفاده از فرمول مربوطه مقدار ضریب آلفا را بدست آورد» (ص 169).

ضریب پایایی پرسشنامه‌های از طریق فرمول زیر به وسیله نرم‌افزار SPSS محاسبه شده است.

$$ra = \frac{J}{J-1} \left(1 - \frac{\sum s_j^2}{s^2} \right)$$

ra = ضریب آلفای کرونباخ

J = تعداد سوالات آزمون

$\sum s_j^2$ = واریانس سوالات آزمون

s^2 = واریانس کل آزمون

ضرایب پایایی کل پرسشنامه پژوهش ولدی (1396)

ضریب پایایی

پرسشنامه

¹- reliability

²- Cronbach Alpha Coefficient

0/85	هویت جمعی
0/76	هویت قومی
0/73	هویت ملی
0/77	هویت فرا ملی

برآورد روایی³ پرسشنامه‌ها

روایی به این مفهوم اشاره دارد که وسیله اندازه‌گیری چیزی را که ادعا می‌کند دقیقاً همان چیز را اندازه بگیرد یعنی متناسب با آن باشد و از مهمترین آن روایی صوری و محتوایی است و برای اینکه پرسشنامه‌ای حداقل دارای روایی محتوایی باشد باید سوالات آزمون با توجه به مبانی تئوریک دقیقاً مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد تا میزان ارتباط و تناسب آنها با موضوع روشن گردد. روایی صوری و محتوایی هر يك از پرسشنامه‌های پژوهش به تفکیک در زیر ارائه می‌شود:

برای بدست آوردن روایی پرسشنامه از نظرات استاد راهنما و چندین تن از دیگر اساتید و متخصصین و کارشناسان استفاده شده است. و از آنها در مورد مربوط بودن سؤالات، واضح بودن و قابل فهم بودن سؤالات و اینکه آیا این سؤالات برای پرسشهای تحقیقاتی مناسب است و آنها را مورد سنجش قرار می‌دهد، نظر خواهی شد و اصطلاحات مورد نظر در پرسشنامه اعمال گردید.

تعاریف نظری

هویت جمعی: هویت جمعی به عنوان حدی که فرد با یک گروه خاص اجتماعی، آمادگی خود را برای رفتار مطابق با شرایط عضویت گروهی اعلام می‌کند، در سطح گروهی تعریف می‌شود. و در نگاه کلان تر هویت جمعی احساس تعلق و

³- validity

همبستگی به یک جامعه است به گونه ای که عضو یک جامعه از سایر جوامع متمایز باشد و فرد در مقابل معیارها و ارزش های جامعه خود احساس تعهد و تکلیف کند و در امور مختلف آن مشارکت جوید، انتظارات جامعه را از خود پاسخ دهد و در مواقع بحرانی، سرنوشت جامعه و غلبه بر بحران برای او مهم باشد(اردلان و همکاران، 1393).

هویت قومی⁴: هویت قومی بخشی از تعریف و پنداشت از خود است که از آگاهی و دانش افراد درباره عضویتشان در گروه یا گروه های اجتماعی ناشی می شود و با ملاحظات ارزشی و احساسی همراه است. گروه های قومی دسته هایی از مردم هستند که خود را از گروه های دیگر جامعه یا از جامعه بزرگتر به عنوان یک کل متمایز می کنند. که این تمایز سبب تقویت همبستگی درون گروهها می شود(اردلان و همکاران، 1393).

هویت ملی⁵: احساس همبستگی با اجتماع بزرگ ملی، آگاهی از آن و احساس وفاداری به آن و همچنین فداکاری در راه آن است. هویت ملی مجموعه از گرایش ها و نگرش های مثبت نسبت به عوامل عناصر و الگوهای هویت بخش و یکپارچه کننده در سطح یک کشور به عنوان یک واحد سیاسی است. بر اساس این تعریف، هویت ملی به عنوان مفهومی مرکب و چند رکنی در نظر گرفته شده است که در سطح ذهنیت و رفتار یکایک شهروندان قابل بررسی و جست و جو است(وایتینگ، 2013).

هویت فراملی⁶: احساس تعلق و تعهد به جهان به عنوان یک کل است(هزارجریبی و لهراسبی، 1390: 12)، هویت فراملی یا جهانی با فرایند جهانی شدن معنا می یابد، فرایندی که به جرات می توان گفت تمامی عرصه های زندگی انسانی را تحت تاثیر قرار داده است و به ایجاد یک تعهد جهانی نسبت به ارزش های مشترک و در نتیجه دگرگونی های اطلاعاتی جهانی و آگاهی میان فرهنگی می انجامد(شاه طالبی و همکاران، 1389: 77).

4 . Ethnic Identity

5 . National identity

6 . Global identity

تعاریف عملیاتی

هویت جمعی: بر اساس نمراتی که از پرسشنامه استاندارد هویت جمعی که مشتمل 30 گویه بسته پاسخ می باشد سنجیده می شود.

منابع

1. اردلان، محمد رضا، سلطانزاده، وحید، بهشتی راد، رقیه(1393)، ارجحیت نسبی مولفه های هویت جمعی و تاثیر هوش فرهنگی در شکل گیری آن، فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران.
2. سرمد، ز.؛ بازرگان، ع. و حجازی، ا. (1387) روش های تحقیق در علوم رفتاری، چاپ دوازدهم، تهران: انتشارات آگاه.
3. شاه طالبی، بدری، قلی زاده، آذر و شریفی، سعید(1389)، تدوین مولفه های فرهنگ شهروندی در حیطه هویت ملی و جهانی برای دانش آموزان دوره راهنمایی تحصیلی، فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، سال چهارم، شماره2، صص 73-96.
4. هزارجریبی، جعفر و لهراسبی، سعید(1390)، بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با میزان هویت جمعی، جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، شماره دوم، صص 20-1.
5. ولدی، آمنه(1395)، بررسی تاثیر شبکه های مجاری(اینستاگرام) بر مولفه های هویت جمعی(قومی، ملی و فراملی) و شهروند حرفه ای، پایان نامه کارشناسی ارشد تکولوژی آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.
6. Whiting, R.(2013). Crisis and Transformation in Modern Britain, 1945-2009: The global economy, the state, and national identity, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 77 ;138 – 148.